

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus I. Quid, & quotuplices sint Testes, & attestaciones?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

dem testes idonei negativam indirectè probent, hi præferendi sunt illis; quia causa *Rei* favorabilior est, quàm *Actoris*; sic Layman in *cit. c. ad nostram*, n. 3.

1526. Præter hæc dicta not. i. si statutum loci sit, ut publico officiali cum juramento asserenti credatur, excipiendum esse, nisi contrarium plenius ostendatur; neque enim existimandum est, quòd statutum excludere velit probationem contrarii, sic Panorm. in *c. proposuisti*, 14. h. t. n. 1. Felin. *ibid.* n. 7. & si quæstio incidat de facto, quod Judicis notitiam excedit, tunc peritos in ea re accersere debere, eorumque judicium cum credulitatis juramento requirere; ita sumitur ex *c. cit. & c. Fraternalitat. l. 1. ff. de Frigidis. l. 1. ff. de inspiciendo ventre.* Cæterùm si

ex parte consensus utriusque periti adhibeantur, ad discernendum; tunc eorum juramentum necessarium non esse, tradit Felinus hic, n. 9. ubi alios quoque casus recenset, in quibus juramentum peritorum non requiritur.

Not. 2. Quando constat de facto, præsumi legitimè factum; & probationem contrariam incumbere illi, qui negat; sic quando constat ab aliquo esse factam professionem, qui negat illegitimè factam, v. g. nondum habitâ ætate requisitâ, defectum ætatis probare tenetur, ut colligitur ex *L. sciendum*, 30. ff. de V. O. & *L. ab ea*, 5. ff. de probat. Alias etiam probatâ professione, censetur facta legitimè, consequenter in ætate jure debita; ut etiam dictum est supra.

QUÆSTIO XX. IN TIT. XX. DE TESTIBUS, ET ATTESTATIONIBUS.

1527. Postquam actum est de probationibus in genere, sequitur præcipua species probationis, quæ fit per Testes; hoc est, personas, quæ de facto aliquo controverso legitimè evocata testimonium dicant, vel ad ejus faciendam fidem adhibentur. Et sic etiam veniunt non tantùm testes judiciales, de quibus hîc potissimum agitur, sed etiam instrumentales, & testamentarii: cum enim plurimæ causæ deducantur in judicium non aliâ ratione probabiles, nisi per testes; nec tutum sit quoslibet ad testificandum admittere propter frequens periculum falsi, & consurgentia exinde mala quandoque gravissima, quæ in alterum litigantium ex falsis attestacionibus redundant, quandoque irreparabiliter; ad cavenda ejusmodi pericula ex hac probationum specie perfrequenti, plura jure constituta sunt; de quibus in seqq.

ARTICULUS I.

Quid, & quotuplices sint Testes, & attestaciones?

1528. **T**estes, ut ait Sylvester, V. eod. olim

superstites vocabantur, eò quòd *supra causarum statum* proferebant: nunc verò parte nominis ablatâ, *testes* dicuntur à *testando*, id est, sententiam nostram exponendo, & sunt, qui in judicium proferunt, quæ de rei gestæ veritate sentiunt. Dicebatur olim *testis*, *Antistes*; unde *Antistor* quod testificator, *c. forus, de verb. signif.* Assignantur autem variæ divisiones *Testium*; & inprimis apud Lessium *l. 2. c. 30. n. 35.* testes *idonei*, seu alio nomine, *omni exceptione majores*, ii nimirum, contra quos nihil potest jure opponi, cur minus sit illis fides adhibenda: seu cur non sint ad testificandum admittendi. *Minus idonei* sunt, quibus aliquid opponi potest vel ex natura rei, vel ex juris dispositione. *Testis corruptus*, ut habetur ex *L. D. Adrian. ff. de re jud.* dicitur non tantùm, qui pecuniâ, sed qui etiam prece falsum dixisse præsumitur. *Domesticus* testis est, quem accusator de domo producit, & ideo in *L. 2. C. de testib.* ejus fides improbat. *Testis incertus* est, qui audivit: & opponitur testi *oculato*, illi nempe, qui se vidisse dicit id, quod narrat.

Not.

1529. Not. præterea ex Testibus alios esse *juratos*, qui jurârunt; testes enim à Judicibus jurejurando adstringuntur, se nihil contra, quod verum esse sciant, dicturos; alios *locupletes* apud Cicero- nem, id est, *fideles*: quasi egeni infide- les sint: multos enim egestas coëgit falsos testes fieri; alios *classicos*, qui signandis testamentis olim adhibiti propter veracitatem, & fidem: & ideo à Latinis prædicti locupletes, & assidui dicuntur; nam viri primarum classium ditissimi erant omnium; ita Con- nan. l. 9. comment. c. 3. n. 1. alios *mercenarios*, qui testimonia sua pro mercede locant, vel tanquam merces vendunt. Testes *reprobatorii* vocantur, quibus, cum res aliter ostenduntur, necesse est reprobari priores testes, quod sicut ab adversario convento excipiendo, ita rursus ab Actore replicando fieri po- test: & tunc vulgo dicuntur *reproba- torii reprobatoriorum*: alios *negativos*, qui negando deponunt; alios *affirma- tivos*, seu *affirmatores*, qui idoneos esse tutores in jure affirmant: quos fide- jussorum vicem sustinere, habetur L. 4. in fin. ff. de fidejuss. tutor. his similes sunt, quos vulgo appellamus *certifica- tores*: alios *diobolares*, quos appellat eleganter Budæus *leves*, quod ipfos inopia ipsa refellat, quos fames magis, quam fama commovere creditur: sic antiqui dixerunt diobolares meretri- ces; alios *contestes*, ut videre est apud Lessium loc. cit. n. 33. quorum testimo- nia inter se conveniunt in delicto, ipsi- us loco, & tempore; unde opponun- tur testibus *singularibus*, quorum alter alterius dictum non confirmat, sed uterque suum tantum; De quibus plu- ra V. n. 1621. & seqq.

1530. Not. 2. *Attestationem*, ut tradit Pe- reyra in Elucidario l. 2. elucid. 20. Sect. 2. n. 1369. esse invocationem, quâ Deus adducitur in testem; & à Sanchez l. 3. Decalog. c. 1. n. 1. definiri, *invocationem divini nominis in testimonium*. Differt ab oratione, quia hæc est invocatio di- vini nominis, gratiâ petendi auxilii, ut à misericorde, & omnipotente: per illam autem petitur, ut tanquam testis infallibilis testetur affirmatum. Pos- tulat tres comites, nempe *veritatem*,

ut quis juret rem veram; *justitiam*, ut ju- ret rem justam ac licitam; & *judicium*, ut juret ex causa. Si desit *veritas*, effi- citur Deus, vel ignorans, vel improbus, cum adducatur in testem falsitatis, & semper est lethale; si desit *justitia*, efficitur Deus injustus, & quasi coope- rator mali promissi: & est lethale, aut veniale pro ratione materiæ. Si desit *judicium*, fit Deo irreverentia, quate- nus sine causa in testem adducitur: & tunc si super re levi, vel quæ majus bonum impediatur, fortè non excedit veniale. Cæterum hic per *attestati- ones* intelliguntur dicta testium, vel testimonia, ordine juris, scripto de- ducta; ut tradit idem Author l. 2. elu- cid. 16. S. 5. n. 1202.

ARTICULUS II.

De qualitate Testium.

1531. Communis regula est, quòd, ut testis aliquid probet, debeat esse *idoneus*, & *fidelis*, non *conductus pretio*, & *jejunus*, c. Placuit. 1. h. t. idoneus censetur, qui nullo jure à testificando repellitur, L. 1. §. 1. ff. de test. nec ullâ legitimâ excep- tione à testamento repelli potest, c. 1. de consang. & affinitat. ibi: *si per testes circumspicos omni exceptione majores in- veneris, &c.* Not. autem aliquos jure prohiberi à testificando, vel in totum, & omnino, alios autem tantum in certis causis, pro vel contra certas personas, ut patebit ex dicendis. *Fidelis* hic dici- tur, qui est fide dignus, minus suspec- tus, & moribus probatus; arg. L. 2. ff. h. t. & extra suspicionem, quòd gratiæ, ac potentatui sit posthabiturus suam fi- dem; Zoësius h. t. n. 1. nec sit pecuniâ conductus, scilicet pro actu testifican- di. Talis enim censetur corruptus, & vel à parte, vel ex officio Judicis re- pelli potest, c. 1. h. t. junct. gl. V. pretio, c. sicut nobis 19. eod. c. fin. 14. q. 5. L. 3. §. lege Julia, ff. de testib. *Jejunus*, quan- tum scilicet est *de honestate*, & *consilio*, ratione juramenti, quod præstare de- bet; non autem *de necessitate*, vel *præ- cepto*. Unde si aliquando fuit, jam venit in desuetudinem; sic Pirhing. h. t. n. 3. his præmissis:

Ccc 3

Quæ-